

АЛБАНЫ НОХОЙ АШИГЛАХ СУРГАЛТЫН ӨНӨӨГИЙН БАЙДАЛ, АНХААРАХ АСУУДАЛ

Д.Батдаваа
ДХИС-ийн Цагдаагийн сургуулийн Цагдаагийн эрх зүйн
тэнхимийн багш, цагдаагийн хошууч

Товч агуулга. Төрийн тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагын албаны нохойн сургалт, албаны нохой ашиглалтын өнөөгийн байдалд дүн шинжилгээ хийж, Монгол Улсад албаны нохой ашиглах сургалтыг хөгжүүлэх талаар санал-зөвлөмж боловсруулсан.

Түлхүүр үг: Төрийн тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллага, албаны нохой, сургалт.

Төрийн албаны тухай хуулийн 13 дугаар зүйлд төрийн тусгай албан хаагчийг тодорхойлсон. “Төрийн тусгай албан тушаалд Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуульд заасан журмын дагуу үндэсний болон хүн амын аюулгүй байдлыг хангах, нийгмийн хэв журам болон хууль дээдлэх үндсэн зарчмыг сахиулахтай холбогдсон төрийн тусгай чиг үүргийг хэрэгжүүлэх дараах албан тушаал хамаарна.”¹¹⁵ гэж заажээ.

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Үндсэн хуулийн 66 дүгээр зүйлд “Засгийн газар нь төрийн нийгэм, эдийн засгийн бодлого, түүний батлан хамгаалах чадвар, аюулгүй байдал, нийгмийн хэв журмыг хангах үндсэн чиглэлийг боловсруулж, хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулдаг; Бүгд Найрамдах Улсын Ерөнхийлөгчийн зөвшөөрөлтэйгөөр төрийн хөтөлбөр батлах, түүнчлэн хэрэгжилтийг хангах;”¹¹⁶ гэж заасан байна. Тус улсын Төрийн албаны тухай хуулийн нэгдүгээр бүлэг 3 дугаар зүйлийн 3 дэх хэсэгт “хууль сахиулах үйл ажиллагааны тухай Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын хууль тогтоомжид заасан шинж чанартай хууль сахиулах үйл ажиллагаа эрхэлдэг төрийн албан хаагчид”¹¹⁷ гэж заажээ.

Төрийн албаны тухай хуулийн 7 дугаар зүйлд төрийн албан хаагчийн ангиллыг авч үзжээ. “Захиргааны төрийн албан хаагчийн төрийн албан тушаалын зэрэглэлийг тогтооно. Улс төрийн төрийн албан хаагчдад төрийн албан тушаалын ангилал тогтоогдоогүй”¹¹⁸ гэж үзсэн.

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын төрийн тусгай байгууллагуудын тухай хуульд тодорхой заасан. Төрийн тусгай албадын тухай хуулийн 1 дүгээр зүйлийн 5 дахь хэсэгт “Төрийн тусгай байгууллагын ажилтнууд (цаашид - ажилтан) - үндэсний аюулгүй байдал, гадаад тагнуулын чиглэлээр эрх бүхий байгууллага, Бүгд Найрамдах Улсын Төрийн аюулгүй байдлын албанд ажиллаж байсан, тусгай цол авсан Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын иргэд. Казахстан;”¹¹⁹ гэж тодорхойлсон байна.

¹¹⁵ Төрийн мэдээллийн эмхэтгэл №01., 2017.,

¹¹⁶ Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Үндсэн хууль 1995 оны 8 дугаар сарын 30-нд Бүгд найрамдах улсын бүх нийтийн санал асуулгаар баталсан.

¹¹⁷ Бүгд Найрамдах Казахстан улсын төрийн албаны тухай

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын 2015 оны 11-р сарын 23-ны өдрийн № 416-V RKZ хууль.

¹¹⁸ Бүгд Найрамдах Казахстан улсын төрийн албаны тухай

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын 2015 оны 11-р сарын 23-ны өдрийн № 416-V RKZ хууль.

¹¹⁹ Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын төрийн тусгай байгууллагуудын тухай хууль

Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын 2012 оны 2-р сарын 13-ны өдрийн № 552-IV хууль.

Мөн хуулийн 3 дугаар зүйлийг 1 дэх хэсэгт “Төрийн тусгай байгууллага - Бүгд Найрамдах Казахстан улсын үндэсний аюулгүй байдалд заналхийлэх аюулаас урьдчилан сэргийлэх зорилгоор Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын албаны салшгүй хэсэг болох Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Ерөнхийлөгчид шууд захирагдаж, хариуцдаг тагнуул, сөрөг тагнуулын үйл ажиллагаа. Казахстаны, түүнчлэн хамгаалагдсан хүмүүс, объектын аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн хууль эрх зүй, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, техникийн цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлдэг төрийн байгууллагууд.”¹²⁰ гэж хуульчилсан.

Оросын Холбооны Улсын Төрийн албаны тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт төрийн албан тушаалын ангиллын талаар авч үзсэн.

“1) дарга нар - төрийн байгууллага, тэдгээрийн бүтцийн хэлтэс (цаашид мөн хэлтэс гэх) -ын дарга, орлогч дарга нарын албан тушаал, холбооны гүйцэтгэх байгууллагын нутаг дэвсгэрийн байгууллагын дарга, орлогч дарга нарын албан тушаал, тэдгээрийн бүтцийн хэлтсийн дарга, дарга нарын албан тушаал. төрийн байгууллагын төлөөлөгчийн газар, тэдгээрийн бүтцийн хэлтсийн орлогч дарга нар хамаарна.

2) туслах (зөвлөх) - төрийн албан тушаал хашиж буй хүмүүс, төрийн байгууллагын дарга, холбооны гүйцэтгэх байгууллагын нутаг дэвсгэрийн байгууллагын дарга, төрийн байгууллагын төлөөлөгчийн газрын дарга нарт бүрэн эрхээ хэрэгжүүлэхэд нь туслах зорилгоор байгуулагдсан албан тушаал, тодорхой хугацаанд солигддог. Эдгээр хүмүүс, эсвэл удирдагчдын бүрэн эрхийн хугацаагаар хязгаарлагдсан;

3) мэргэжилтэн - төрийн байгууллагаас тогтоосон үүрэг, чиг үүргийн гүйцэтгэлийг мэргэжлийн түвшинд хангах зорилгоор байгуулагдсан, бүрэн эрхийнхээ хугацааг хязгаарлахгүйгээр сольсон албан тушаал;

4) туслах мэргэжилтнүүд - төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг зохион байгуулалт, мэдээлэл, баримт бичиг, санхүү, эдийн засаг, эдийн засаг болон бусад хэлбэрээр хангах зорилгоор байгуулагдсан, бүрэн эрхийнхээ хугацааг хязгаарлахгүйгээр сольсон албан тушаалууд.”¹²¹ гэж зааж өгсөн.

Оросын Холбооны Улсын төрийн тусгай албанд “хуурай замын цэрэг, агаарын болон тэнгисийн цэргийн хүчин, түүнчлэн хилийн агентлагуудыг бүрдүүлэх тусгай хөтөлбөрийн дагуу бэлтгэгдсэн. , тусгай тактик, арга хэрэгслийг ашиглан тусгай ажиллагаа явуулахад зориулагдсан тусгай алба, цагдаа, цагдаа, дотоод цэрэг, үндэсний харуулын цэрэг”¹²² гэж тодорхойлсон.

Канад Улсын тусгай албыг дараах байдлаар тодорхойлсон байна. “Канадын Тусгай ажиллагааны хүчний командал (CANSOFCOM) нь канадчуудыг дотоод болон гадаадад аюул заналхийллээс хамгаалахын тулд тусгай ажиллагааны хүчийг маш богино хугацаанд байршуулах чадвартай, өндөржүүлсэн бэлэн байдалтай байгууллага юм. CANSOFCOM Канадын засгийн газрыг шуурхай, өндөржүүлсэн бэлэн байдлын тусгай ажиллагааны хүчнээр хангадаг.”¹²³

Америкийн Нэгдсэн Улсын тусгай алба нь “USSOCOM нь шууд ажиллагаа, тусгай тагнуул, терроризмын эсрэг, гадаадын дотоод хамгаалалт, уламжлалт бус дайн, сэтгэл зүйн дайн, иргэний хэрэг, хар тамхины эсрэг ажиллагаа зэрэг далд үйл

¹²⁰Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын төрийн тусгай байгууллагуудын тухай хууль
Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын 2012 оны 2-р сарын 13-ны өдрийн № 552-IV хууль.

¹²¹ Оросын Холбооны Улс холбооны хууль Төрийн албаны тухай хууль Хүлээн зөвшөөрсөн Төрийн Дум 2004 оны долдугаар сарын 7 Зөвшөөрсөн Холбооны зөвлөл 2004 оны долдугаар сарын 15

¹²² Малайя война (Организация и тактика боевых действий малых подразделений)» [1998]

¹²³ <https://www.canada.ca/en/special-operations-forces-command.html>

ажиллагаанд оролцдог. Салбар бүр өөрийн гэсэн үйл ажиллагааг явуулах чадвартай Тусгай ажиллагааны тусгай командтай байдаг боловч тусгай ажиллагааны янз бүрийн хүчин хамтран ажиллах шаардлагатай үед USSOCOM нь тодорхой салбарын ХК-ийн оронд үйл ажиллагааны хамтарсан бүрэлдэхүүн хэсэг болдог.”¹²⁴ гэж үзсэн.

Төрийн тусгай алба гэдэг ойлголтыг товчхон тодорхойлбол “Улс орны дотоод, гадаад аюулгүй байдлыг хангах чиг үүрэг бүхий байгууллага.”

Тэгвэл Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Үндэсний аюулгүй байдал” гэж /цаашид “үндэсний аюулгүй байдал” гэнэ/ Монгол Улсын үндэсний язгуур ашиг сонирхлыг хангах гадаад, дотоод таатай нөхцөл баталгаатай хангагдсан байдлыг хэлнэ.”¹²⁵ гэж тодорхойлсон нь олон улсын чиг баримжаатай нийцэж байна.

Үндсэн хэсэг

Монгол Улсад албаны нохойг анх “1934 онд хил хамгаалах ажилд албаны нохойг авч ашиглаж эхэлснээр энэ чиглэлийн ажлын”¹²⁶ үйл ажиллагаа эхэлсэн гэж хэлж болох юм.

Тэгвэл 1942 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн УЦСГ-ын гүйцэтгэх албаны хэлтсийн 3 дугаар тасагт нохойг боловсруулах ашиглах хөтлөгчийн орон тоо 2-ыг бий болгож”¹²⁷ гэмт хэрэгтэй тэмцэх ажилд ашиглаж эхэлжээ.

Цагдаагийн ерөнхий газрын даргын 2017 оны 11 дүгээр сарын 14 ны өдрийн А/24 дүгээр тушаалаар Цагдаа, дотоодын цэргийн нэгдсэн төвийн Албаны нохой сургалтын хэлтсийг шинэчилэн байгуулж, дараах чиглэлээр албаны нохойг сургаж байна.

Сүүлийн 3 жилийн хугацаанд Герман овчарка, Дундад Ази, Ротвейлер, Кавказ овчарка, Малиуна, Лаборадор, Дорнод Европын овчарка үүлдрийн үржлийн эм нохдыг сонголт хийн хээлтүүлэгт оруулж, нийт 45 тооны гөлөг хүлээн авч, эрүүл эсэн мэнд бойжуулан эрэл мөрдлөг, мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодис эрж хайх, харуул хамгаалалтын чиглэлээр сургалтад хамруулан төв, орон нутгийн цагдаагийн газар, хэлтэс, дотоодын цэргийн анги салбаруудад хүлээлгэн өгөөд байна.¹²⁸

Цагдаагийн байгууллагад албаны нохойг дараах чиглэлээр ашиглаж байна.

Үүнд:

- Харуул хамгаалалт
- Самнан нэгжлэг
- Эрэн хайх
- Үнэрийн
- Мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис
- Сум, галт хэрэгсэл тэсэрч дэлбэрэх бодис
- Гэрээт харуул хамгаалалтын
- Мөрдөн хөөх
- Гэмт этгээдийг баривчлах
- Эргүүлийн үйл ажиллагаанд

¹²⁴ "USSOCOM Posture Statement" (PDF). USSOCOM. 2007. Archived from [the original](#) (PDF) on 27 February 2008. Retrieved

¹²⁵ Төрийн мэдээллийн эмхэтгэл: №3., 2001.,

¹²⁶ А.Думбарай “Монгол төрийн цагдаагийн уламжлал” УБ., 2000 1-р дэвтэр 198 тал

¹²⁷ Д.Батдаваа “Цагдаагийн албаны нохой, түүний онцлог асуудал” ., 2009 УБ., 11 дах.,

¹²⁸ <https://surgalt.police.gov.mn/p/3778>

Тохиолдол: “Завхан аймаг дахь Цагдаагийн газрын албаны эрэлч нохой Альфа нь нийт 25 гэмт хэргийг газар дээр нь очиж илрүүлжээ.”¹²⁹

Гаалийн ерөнхий газрын дэргэдэх Эрэлч нохойн сургалтын төвийг байгуулах саналыг анх 1992 оны 10 дугаар сарын 22-ны өдрийн Улсын Гаалийн Ерөнхий Газрын даргын 170 дугаар тушаалаар баталж, албаны эрэлч нохойн сургалтыг анхлан зохион байгуулсан.

Эрэлч нохойн сургалтын төв нь ангийн гаралтай түүхий эд, мансууруулах эм, сэтгэцэт нөлөөт бодис, сум, галт хэрэгсэл тэсэрч дэлбэрэх бодис зэрэг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг хориглосон болон хязгаарласан бараа бүтээгдэхүүн олж илрүүлэх зорилгоор Гаалийн албаны эрэлч нохойг тусгай хөтөлбөрийн дагуу шат дараалсан сургалтыг зохион байгуулан ажиллаж байна.

Гаалийн нохойн сургалтын тоон мэдээнээс авч үзвэл. 2014 онд 9402 ширхэг сум болон 5 ширхэг хийн гар бууг хураан авч улсын орлого болгосон. 2015 онд ПМ маркийн хийн гар буу 4 ширхэг болон нийт 10200 ширхэг калибр бууны сум, 200 ширхэг Винтов маркийн бууны сум. 2016 онд Буянт-Ухаа дахь гаалийн газрын Эрэлч нохой хариуцсан ГУБ мөс /ice/ төрлийн мансууруулах бодисыг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг завдсан үйлдлийг таслан зогсоосон. Зорчигчийн ачаанд албаны эрэлч нохойг ашиглан гаалийн хяналт, шалгалтыг хийж гүйцэтгэхэд гаши болон мөс /ice/ тус бүр 33 дугаар грамм илэрсэн. Микро автобуснаас мөс /ice/ 0,55гр болон түүнийг татаж хэрэглэхэд ашиглагддаг гаанс, бортого зэргийг албаны эрэлч нохойгоор илрүүлэн гэмт үйлдлийг таслан зогсоосон. 2017 онд Буянт-Ухаа дахь гаалийн газрын Эрэлч нохой хариуцсан ГУБ тус гаалийн газрын зөрчилтэй тэмцэх алба, эрүүгийн цагдаагийн газартай хамтран 2 удаагийн мөс /ice/ мансууруулах бодисыг улсын хилээр нэвтрүүлэхийг завдсан үйлдлийг таслан зогсоож, хойшлуулшгүй ажиллагаа явуулсан. 2017 оны 9 дүгээр 03-ны өдөр Буянт-Ухаа дахь гаалийн газрын Эрэлч нохой хариуцсан гаалийн улсын байцаагч өөрийн Зик дуудлагатай эрэлч нохойн хамт ур чадвар гарган Швейцар улсаас ирсэн Монгол улсын иргэн 6 гр кетамик болон 30 гр каннабисийн төрлийн ургамлыг улсын хилээр хууль бусаар нэвтрүүлэхийг завдсан үйлдлийг газар дээр нь таслан зогсоож холбогдох хууль хяналтын байгууллагуудад хүлээлгэн өгсөн.

Монгол Улсын Хилийн тухай хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1 дэх хэсгийг үндэслэн Хууль зүй, дотоод хэргийн сайдын 2017 оны А/130 дугаар тушаалаар баталсан “Албаны нохойг бэлтгэх, ашиглах, хамгаалах журам”, Хил хамгаалах ерөнхий газрын даргын 2017 оны А/215 дугаар тушаалаар батлагдсан “Албаны нохойг бэлтгэх, ашиглах, хамгаалах заавар”-ыг хэрэгжүүлж, хилийн анги, тусгай салбаруудад хилийн эрлийн нохойг улсын хил хамгаалалтад ашиглаж байна.

Хил хамгаалах ерөнхий газрын даргын 2018 оны А/52 дугаар тушаалаар баталсан “Улсын хил хамгаалалтад нохой чарга ашиглах журам”-ыг хэрэгжүүлж, нохой чаргыг улсын хил хамгаалалтад ашиглаж байна.

- Нохой чарга
- Эрлийн нохой
- Үнэрч нохой
- Хамгаалалтын нохой
- Мөрдөн хөөх
- Хил зөрчигчийг баривчлах

Онцгой байдлын ерөнхий газрын даргын 2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдрийн А/127 дугаар тушаалаар “Эрэлч нохойн алба”-ыг байгуулж, 2018 оны 9 дүгээр сарын 20-ны өдөр нээлтээ хийж, үйл ажиллагаагаа эхлэн ажиллаж байна.

¹²⁹ <https://montsame.mn/mn/read/215385>

- Нурангиас эрэн хайх, аврах
- Уснаас эрэн хайх, аврах
- Тэсэрч дэлбэрэх бодис, ангийн гаралтай эд зүйл илрүүлэх
- Харуул хамгаалалт

Зэвсэгт хүчний 084 дүгээр анги 2013 онд 6 нохойг ахлагчийн орон тоонд оруулан цалинжуулж үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна

- Тэсэрч дэлбэрэх бодис эрэн хайх

Тагнуулын ерөнхий газар 2010 оноос албаны нохойг үйл ажиллагаандаа ашиглаж байна.

- Тэсэрч дэлбэрэх бодис эрэн хайх

Шүүхийн шийдвэр гүйцэтгэх байгууллага албаны нохой сургалтыг 2018 оны 8 дугаар сарын 16-ны өдрөөс сургалтыг эхлүүлсэн байна.

- Хамгаалалт
- Хориотой эд зүйл илрүүлэх

Тохиолдол: Аккули дүүргийн төвд албаны нохой ашиглан нутгийн оршин суугчийн гэрээс 50 мянган тенге алдагдсан хэргийг илрүүлж, мөнгө хулгайлсан этгээдийг Бетти хэмээх эрэлч нохой олжээ.¹³⁰

Бүгд Найрамдах Беларусь Улсын “Нохой сургалтын төв” нь хилийн албаны сургалтын алба бөгөөд нохой хөтлөгчийг сургах, давтан сургах, мэргэшүүлэх, эрэн хайх зэрэг үйлчилгээний албаны нохойг сургах зорилготой юм. Үнэрийн мөрөөр хүн хайх, харуул, тусгай (мансууруулах эм, сэтгэцэд нөлөөт бодис, зэвсэг, сум, тэсэрч дэлбэрэх бодис хайх), харуул (объектыг хамгаалах), түүнчлэн үйлчилгээний үүлдрийн нохойг өсгөн үржүүлэх, үйл ажиллагааг явуулдаг.¹³¹

Тохиолдол: 2020 оны 4 дүгээр сарын 6-нд Гомелийн ойролцоох Уза тосгоны оршин суугчдыг цочирдуулсан гэмт хэрэг гарчээ. Хохирогчийн цогцос хүн таних аргагүй шархадсан байжээ. Гэмт хэргийн мөрөөр мөрдөгчид сэжигтнийг саатуулжээ. Мэргэжилтнүүд хэргийн газарт үзлэг хийж, цогцосноос холгүйхэн цусан толботой цамц, хүрэм, хутга байгааг анзаарчээ. Албаны нохой алуурчны хөдөлгөөний боломжит чиглэлийг зааж, сэжигтэн 36 настай эрэгтэйг Эрүүгийн цагдаагийн албаныхан шуурхай илрүүлжээ.¹³²

Америкийн Нэгдсэн Улс, Канад Улсын тусгай албадын албаны нохойн сургалт, ашиглалтын үйл ажиллагааг К-9 холбоо хариуцан мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө өгч үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг.

К-9-ууд хамтрагчдынхаа төлөө амиа тавьж, гэмт хэрэгтнүүдийг мөшгөх, хүмүүсийг эрж хайх, аварч, хар тамхи, зэвсэг, чухал нотлох баримтуудыг үнэр илрүүлэх. Албаны нохой цаг агаарын ямар ч нөхцөлд цаг харгалзахгүй үүрэг гүйцэтгэж – шөнө, өдөр, амралтын өдрүүдэд ч ажилладаг. К-9 бол хууль сахиулах багийн үнэлж баршгүй гишүүд юм.

Албаны нохойнууд нь хөтлөгчийн хамт хэтэрхий аюултай нөхцөл байдалд орж ажилладаг. Хууль сахиулах байгууллагын офицеруудын ажлыг аюулгүй болгож, офицеруудад үр дүнтэй ажиллахад нь тусалдаг, учир нь К-9-ийн хурц үнэрлэх мэдрэмж нь сэжигтэн, нотлох баримтыг хүнээс хамаагүй хурдан илрүүлдэг.

Тэд офицерууд болон тэдний гэр бүлийнхэнд итгэдэг эелдэг зөөлөн амьтад юм. Ноход алба хааж байхдаа гэрийн тэжээвэр амьтан болж гэртээ офицерын хамт амьдардаг бөгөөд гэр бүлийн нэг хэсэг болдог. Гэсэн хэдий ч тушаал өгсөн

¹³⁰ https://pavlodartv.kz/kz/news/jedel_jeli/ittin-komegimen-kylmys-ashyldy “18:59, 21 тамыз 2019”

¹³¹ <https://tops.gpk.gov.by/smorgon/kinologicheskij-tsentr/>

¹³² <https://belaruspartisan.by/life/531054/>

тохиолдолд эдгээр К-9-ууд гэмт хэрэгтнүүдийг хөөж, баривчлах хүртэл барьж чадна.¹³³

Тохиолдол: АНУ-ын Ерөнхийлөгч Дональд Трамп 2019 оны 11 дүгээр сарын 25-ны өдөр Цагаан ордонд Исламын улс бүлэглэлийн толгойлогч агсныг буулгаж авсан тусгай багынхантай уулзаж, ажиллагааны үеэр шархадсан цэргийн албаны нохойд одон гардуулав.

Трамп Цагаан ордонд тусгай хүчний нохойд медаль гэрчилгээг хамт гардуулсан байна.

Конан өнгөрсөн сард ISIS-ын толгойлогчийн хашаанд нууцаар дайрах үеэр Абу Бакр аль-Багдадиг хонгилоор хөөж явсан гавьяатай. Багдади Конан түүнийг гарцгүй хонгилоор хөөж явах үед амиа золиослогч хантаазыг дэлбэлсний дараа уг нохой нь Дельта багийн гишүүдээс бэртсэн цорын ганц гишүүн байв.¹³⁴

Дүгнэлт

Дэлхийн зарим улсад төрийн тусгай албадыг тодорхойлсон байдлыг харьцуулан судалж үзэхэд, үндэсний гадаад болон дотоод аюулгүй байдлыг тухайн улсынхаа эрх зүйн хэмжээнд заасан чиг үүргийн хүрээнд дангаарчилан болон хамтран зохион байгуулж явуулдаг байгууллагуудыг нийтлэг байдлаар тодорхойлжээ.

Тэгвэл төрийн тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагууд дайн байлдаан болон гэмт хэрэгтэй тэмцэх, нийтийн хэв журам хамгаалах, олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах, үнэр судлалын чиглэлээр албаны нохойг эрт үеэс ашиглаж ирсэн байна.

Монгол Улсад албаны нохой сургалтын нэгдсэн төвийг байгуулан ажиллаж, гадаадад алба хаагчдыг сургалтад хамруулахын зэрэгцээ дотоодод албанд хөтлөх нохой болон боловсон хүчнээ бэлтгэж, хил хамгаалах, цагдаагийн байгууллагын албаны үйл ажиллагаанд ашиглаж ирсэн уламжлалтай байна.

Өнөөдрийн байдлаар төрийн тусгайлсан чиг үүрэг бүхий байгууллагууд тус тусдаа сургалтыг явуулж, нэгдсэн хөтөлбөр, төлөвлөгөөгүй сургалтын үйл ажиллагаа явагдаж иржээ.

Ашигласан материал

- А.Думбарай. “Монгол төрийн цагдаагийн уламжлал”. УБ., 2000. 1 дүгээр дэвтэр
- Д.Батдаваа. “Цагдаагийн албаны нохой, түүний онцлог асуудал”. УБ., 2009
- Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Үндсэн хууль 1995
- Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Төрийн албаны тухай
- Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Төрийн тусгай байгууллагуудын тухай хууль
- Оросын Холбооны Улсын Төрийн албаны тухай хууль 2004
- Малая война (Организация и тактика боевых действий малых подразделений)» [1998]
- "USSOCOM Posture Statement" (PDF). USSOCOM. 2007. Archived from the original (PDF) on 27 February 2008. Retrieved
- Бүгд Найрамдах Казахстан Улсын Зэвсэгт хүчний цэргийн цагдаагийн нохойн байцаах албыг зохион байгуулах дүрэм

¹³³ <https://www.northlandk9.org/>

¹³⁴ <https://www.military.com/daily-news/2019/11/25/trump-awards-conan-hero-special-forces-dog-medal-white-house.html>